

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN-2020-33

21.1.2020

Tryg Forsikring NUF

Motorvogn

Regresskrav – uten ugrunnet opphold – skl. §§ 1-1 og 5-2, bal. § 12 c) og fal. § 4-14.

Klager, en 17 år gammel gutt, tilegnet seg den 26.8.18 en bil uten tillatelse og kjørte i påvirket tilstand uten førerkort. Etter ikke å ha overholdt vikeplikten, kolliderte han med en annen bil. Det oppstod materielle skader både på bilen som gutten kjørte, og på bilen han kolliderte med. Selskapet fremmet den 4.6.19 regress ovenfor klager for sine utlegg over både bilens ansvars- og kaskoforsikring. Det oppstod spørsmål om selskapet hadde plikt til varsle regresskravet uten ugrunnet opphold, om det var grunnlag for regress samt om regresskravet skulle lempes i henhold til skl. §§ 1-1 og 5-2. Nemnda kom til at fal. § 4-14 ikke gjaldt for regresskravet. Nemnda kom videre til at det ikke var grunnlag for å lempe kravet, men anmodet selskapet om å hensynta tidligere fremsatt forlikstilbud.

ANTATT ØKONOMISK OMFANG: kr 504 229

Saksfremstilling

Saken gjelder krav om regress fra selskapet etter skadeserstatningsloven (skl.) § 4-3, jf. § 4-2, og bilansvarsloven (bal.) § 12 etter kollisjon.

Klager tilegnet seg en bil og kjørte denne i alkoholpåvirket tilstand uten gyldig førerkort. Han kolliderte 26.8.18 med en annen bil pga. brudd på vikeplikten. Han var 17 år gammel på skadetidspunktet.

Ved tilståelsesdom fra tingretten ble klager dømt for å ha ført motorvogn da han var påvirket av alkohol, for ikke å ha overholdt vikeplikten og for å ha ført motorvogn uten å inneha gyldig førerkort.

Bilen tilhørte moren (forsikringstaker) til en venn av klager og var på det aktuelle tidspunkt forsikret i Tryg Forsikring (selskapet). Forsikringstaker var ikke kjent med at klager tok bilen hennes.

Som følge av sammenstøtet oppstod det materielle skader på begge bilene for samlet kr 504 229. Skadene var fordelt på kr 117 719 for skader på bilen klager kjørte (kaskoforsikringen), samt kr 386 510 for skader på motpartens bil. Selskapet har erstattet skadene under bilforsikringen.

Selskapet fremsatte regresskrav mot klager for sine samlede utlegg i saken. Selskapet anfører at klager opptrådte grovt uaktsomt og at skl. § 4-2, jf. § 4-3 derfor ikke stenger for regress etter utbetaling under kaskoforsikringen. Grunnlaget for regress under ansvarsforsikring er bal. § 12 bokstav c. Regressvarselet ble fremsatt 4.6.19.

Klager v/foresatte bestred 9.6.19 at det var grunnlag for regress.

Kravet ble på nytt bestridt av klager v/advokat 17.6.19.

Gjennom sommeren 2019 pågikk det forlikforhandlinger mellom selskapet og klager. Selskapets endelige forlikstilbud ble satt til kr 200 000.

Forlikforhandlingene førte imidlertid ikke frem.

Klager avviser selskapets regresskrav og anfører at han ikke utviste grov uaktsomhet.

Klager var 17 år da skaden skjedde, og det er ikke grunnlag for full regress, jf. skl. § 1-1. Det var ikke tale om en alvorlig straffbar handling (idømt lovens minimumsstraff), og han har ikke økonomisk evne til å bære kravet. Hans midler er begrenset til konfirmasjonspenger, og disse er allerede brukt til å betale boten. Han har ikke annen formue eller inntekt som kan brukes til å dekke regresskravet, og det kan ikke forventes at han skal unnlate å ta videre utdanning for å komme raskt i arbeid for å betjene en slik gjeld.

Klager har ikke ansvarsforsikring.

Klager anfører subsidiært at kravet må lempes etter skl. § 5-2. Skaden er ikke skjedd ved en veloverveid handling eller forsett, jf. FinKN-2016-348, og FinKN-2019-284 hvor kravet ikke ble lempet, men som gjaldt en langt mer alvorlig hendelse (biljakt) hvor føreren ble fradømt førerretten for alltid.

Klager anfører at det ut fra klagers alder, utvist skyld, inntektsmuligheter og forholdene for øvrig vil være rimelig med lemping til kr 50 000, ca. 10 % av regresskravets totale størrelse. De preventive hensyn vil være ivarettatt. Det vil fortsatt være en vesentlig økonomisk byrde som klager vil måtte bære med seg i noen år fremover, men med en nedbetalingsplan vil det være mulig for ham å kunne bli fri for denne gjelden i løpet av en 5–10 års tid.

Selskapet krever regress for samtlige utbetalinger og anfører at klager har handlet grovt uaktsomt. Regress kan derfor fremmes både under kaskoforsikringen, jf. skl. § 4-3, jf. § 4-2, og under ansvarsforsikringen, jf. bal. § 12.

Selskapet avviser at det er grunnlag for lemping etter skl. § 5-2;

Hvis kravet mot skadevolder er fremmet av et forsikringsselskap som et regresskrav, kan det være et moment som taler for lemping. Imidlertid er selskapet av den oppfatning at klager har opptrådt grovt uaktsomt. I forarbeidene (ot.prp.nr.75 (1983-1984) s. 66) uttales at "*Har skadevolderen t.d. voldt skaden ved forsett eller grov uaktsomhet vil det være et moment som taler mot at lemping skjer*". Graden av skyld er et tungtveiende argument ved vurderingen av hvorvidt ansvaret skal lempes eller ikke, jf. bla Rt. 1997 s. 883.

Hva gjelder skadens størrelse erkjenner selskapet at beløpet isolert sett er høyt. Imidlertid får biler stadig mer avansert utstyr og en bilskade blir således mer og mer kostbart å reparere/erstatte. Med dette for øye, kan ikke kravet anses som ekstraordinært stort, og det kan ikke sies å ligge langt over hva som er vanlig og påregnelig ved denne typen saker, jf. Rt. 2004 s. 1887. Skadens størrelse kan etter dette ikke anses urimelig tyngende.

Hva gjelder økonomisk bæreevne har klager etter det opplyste ikke forsørgeransvar, han har imidlertid ikke formue og for øyeblikket begrenset eller ingen inntekt, men dette må kunne sies å være gjeldende for de fleste på klagers alder. Selskapet har imidlertid tilbudt nedbetalingsavtale, og klager har videre bedt om utsatt forfall, noe som nok også kan la seg ordne. Under disse forutsetningene kan ikke selskapet se at klagers økonomiske bæreevne gjør kravet urimelig tyngende. Det vises i denne forbindelse til FinKN-2012-250 hvor ble det krevd regress for full utbetaling på over kr 200 000. Klager i denne saken kolliderte med møtende bil i forbindelse med forbikjøring av et vogntog i en høyrekurve. Han anførte at kravet måtte lempes som følge av *hans vanskelige livssituasjon, lave alder, at han var student og ikke hadde økonomisk evne til å dekke kravet*. Nemnda uttalte at de kunne "*vanskelig se at det er grunnlag for å lempe et erstatningskrav hvor skadevolder tyvlåner en bil, kjører uten sertifikat og på en måte hvor risikoen for skade på person og materielle verdier er tilnærmet uunngåelig*".

Ved videre gjennomgang av relevant praksis er selskapet av den oppfatning at kjøring med promille setter en høy terskel for lemping av regresskrav, klager har i tillegg kjørt uten førerkort. De tilfeller der lemping likevel

har blitt akseptert, har vært som følge av at regresskravet kommer i tillegg til allerede høy gjeld, jf. eksempelvis FinKN-2017-378, eller at klager har begrensede muligheter til inntjening videre i livet, jf. eksempelvis LF-2009-10621 der klager før regresskravet allerede hadde søkt gjeldsordning, gjelden synes langt på vei å være forårsaket av søvnssyndrom, videre manglet han fullføring av studium. Slike hensyn gjør seg ikke gjeldende i aktuelle sak.

Det uttales i FinKN-2017-378 at "Lempning er ment som en snever unntaksbestemmelse, og skyldgraden er tillagt vesentlig vekt i nyere rettspraksis. Kjøring med promille er straffebelagt og utgjør en samfunnsmessig sterkt uønsket aktivitet (..)".

Selskapet er etter en samlet vurdering, særlig med henvisning til ovennevnte uttalelse inntatt i FinKN-2012-250, av den oppfatning at det i dette tilfellet ikke er grunnlag for å lempe regresskravet.

Videre avviser selskapet at det ikke er grunnlag for lemping etter skl. § 1-1;

Klager har anført at det ikke er grunnlag for regresskrav med henvisning til skl. § 1-1, hvor det fremgår at personer under 18 år plikter å betale erstatning for skade som de volder forsettlig eller uaktsomt, for så vidt det finnes rimelig under hensyn til "*alder, utvikling, utvist adferd, økonomisk evne og forholdene ellers*". Både ordlyden i bestemmelsen og tilhørende rettspraksis tilsier at terskelen for lemping etter skl. § 5-2 er klart høyere enn muligheten for å redusere erstatningen etter den rimelighetsvurderingen som skal foretas etter skl. § 1-1, jf. HR-2018-1014-A.

Som redegjort for over mener selskapet at klager har opptrådt grovt uaktsomt ved å kjøre i beruset tilstand og uten førerkort. Uaktsomhetskravet må vurderes konkret, basert på hva som det "menneskelig, sosialt og faglig er rimelig å kreve" av et barn på det aktuelle alderstrinnet, (jf. Kristen Andersen, Skadeforvoldelse og erstatning, 1970, side 149), jf. HR-2018-1014-A. Klager fylte 18 år to måneder etter aktuelle hendelse og selskapet kan ikke se at aktsomhetsvurderingen vil komme annerledes ut skl. § 1-1 tatt i betraktning.

Forarbeidene indikerer også at det skal mye til for å sette ned ansvaret som barn over den kriminelle lavalder har pådratt seg som følge av straffbare handlinger, jf. Ot.prp.nr.48 (1965–1966) s. 11. Av forarbeidene fremgår videre at "*reglene reelt sett ikke vil medføre nevneverdige lettelser i ansvaret for ungdom mellom 14 og 18 år (...). I alminnelighet vil det vel bare komme på tale å nedsette ansvaret i tilfelle hvor det overstiger skadevolder ens økonomiske evne til å erstatte skaden fullt ut, eller hvor dette i hvert fall blir urimelig byrdefullt for ham*". Selskapet har tilbudt nedbetalingsplan og utsatt forfall kan nok også la seg ordne. På denne bakgrunn kan selskapet ikke se at regresskravet blir urimelig byrdefullt for klager.

Selskapet avviser også at fal. § 4-14 gjelder for regresskravet etter bal. § 12 i dette tilfellet. Verken ordlyden i § 4-14, bal. § 12 eller forarbeidene gir støtte for en slik løsning. Av fal. § 4-14 fremgår at denne gjelder for avgjørelser etter forsikringsavtalelovens kapittel 4 og kun overfor forsikringstaker eller sikrede. Det foreligger flere FSN-uttalelser som anvender fal. § 14-4 analogisk på regresskrav etter bal. § 12, men disse avgjørelsene er ikke begrunnet, og det er ikke mulig å vite hvilke vurderinger som ligger bak standpunktet, jf. også Brynildsen m.fl., fal. med kommentarer, 2014 s. 188. I en av uttalelsene, FSN-1751, uttrykkes også tvil rundt praksisen. Avkortningsnemnda har fulgt disse uttalelsene, men også der gis det uttrykk for at denne praksisen er tvilsom, jf. bl.a. AKN-2167. Det samme gjelder FinKN-2017-791.

Selskapet anfører at klager i dette tilfellet klart faller utenfor personkretsen angitt i fal. § 4-14. Etter bestemmelsen skal selskapet gi forsikringstakeren eller sikrede beskjed om sitt standpunkt. Det er på det rene at klager ikke er forsikringstaker. Klager var kamerat av sønnen til eier av bilen og forsikringstaker av denne. Han har derfor heller status som sikrede. I de sakene hvor nemnda har anvendt fal. § 4-14 analogisk, var regresskravet rettet mot forsikringstakers kone (FSN-1335), forsikringstakers sønn (FSN-1525), sikrede (FSN-1751) og fører av lånt bil (FSN-2793). Alle disse må regnes som "rettmessig bruker av motorvognen" og har derfor status som "sikrede" under trafikkforsikringen. I dette tilfellet var klager ikke gammel nok til å kjøre bil, og hverken forsikringstaker eller eier var kjent med/tillot bruk av bilen. Klager var derfor verken *forsikringstaker eller sikret* under ansvarsforsikringen, og fal. § 4-14 får ikke anvendelse i aktuelle sak, jf. AKN-1790.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om selskapet har krav på regress fra klager for sitt fulle krav, herunder om selskapets reklamasjon skulle vært i samsvar med fal. § 4-14.

Nemnda ser først på spørsmålet om selskapets reklamasjon er underlagt reglene i fal. § 4-14, som sier at selskapet hvis det "vil gjøre gjeldende at det etter en av reglene i dette kapitlet er helt eller delvis fri for ansvar eller har rett til å si opp forsikringen" skal gi "forsikringstakeren eller sikrede skriftlig beskjed om sitt standpunkt".

Fal. § 4-14 gjelder avslag etter reglene i fal. kap. 4 og har ingen henvisning til bal. Bal. har på sin side i § 19 en generell henvisning til fal., og denne henvisningen har i nemndspraksis gitt grunnlag for analogisk anvendelse av fal. § 4-14 på regresskrav etter bal. § 12, jf. oppsummeringen i AKN-2167. Mange av disse sakene er imidlertid avgjort under dissens, og nemndas flertall i AKN-2167 peker på at tolkningen er tvilsom. Fal. § 4-14 er imidlertid rettet mot sikrede eller forsikringstaker, og vil derfor evt. gjelde analogisk i forhold til forsikrede og sikrede etter bal. Forsikringsvilkårene under trafikksforsikringen er ikke fremlagt, men denne forsikringen gjelder normalt for "forsikringstaker" og "enhver rettmessig bruk av bilen", og nemnda forstår selskapet slik at dette gjelder også i denne saken. Det er helt klart at klager ikke er forsikringstaker for den aktuelle bilen, og han kan heller ikke sees som "rettmessig bruker" når han ikke har sertifikat og bruker bilen uten tillatelse fra forsikringstaker. Nemnda kan ikke se noe grunnlag for å anvende fal. § 4-14 analogisk i forhold til andre persongrupper enn de som er nevnt i bestemmelsen, jf. for så vidt AKN-1790 som kommer til samme resultat. Bestemmelsen inneholder detaljerte krav til selskapets reklamasjon, og selskapet har et rimelig krav på varsel om de skal pålegges en slik plikt. Det må være lovgivers oppgave å gi reklamasjonsregler for krav mot andre enn de som er omfattet av en forsikring som forsikringstaker eller sikrede.

Spørsmålet er da om klager har utvist grov uaktsomhet, jf. fal. § 4-3, jf. § 4-2 og bal. § 12. Med grov uaktsomhet menes sterk klanderverdig adferd. Klager kjørte uten førerkort og i alkoholpåvirket tilstand. Han har derfor brutt flere straffebestemmelser som har som formål å unngå trafikkskader. Dette tilsier i seg grov uaktsomhet. Slik kjøring innebærer en betydelig risiko for trafikkskader på personer og ting, hvilket den aktuelle saken illustrerer, og denne risikoen er alminnelig kjent. Selv om klager var 17 år kan nemnda ikke se at dette er tilstrekkelig til at handlingen ikke må regnes som grovt uaktsomt. Man kan få førerkort som 18-åring, og det må legges til grunn at man er klar over både aldersgrenser for bilkjøring og reglene om førerkort og alkohol når man er 17 år.

Klager har anført at det ikke er grunnlag for full regress med henvisning til skl. § 1-1, hvor det fremgår at personer under 18 år plikter å betale erstatning for skade som de volder forsettlig eller uaktsomt, for så vidt det finnes rimelig under hensyn til "*alder, utvikling, utvist adferd, økonomisk evne og forholdene ellers*". Både ordlyden i bestemmelsen og tilhørende rettspraksis tilsier at terskelen for lemping etter skl. § 5-2 er klart høyere enn muligheten for å redusere erstatningen etter den rimelighetsvurderingen som skal foretas etter skl. § 1-1, jf. HR-2018-1014-A.

Klager har opptrådt grovt uaktsomt ved å kjøre i beruset tilstand og uten førerkort. Uaktsomhetskravet må vurderes konkret, basert på hva som det "menneskelig, sosialt og faglig er rimelig å kreve" av et barn på det aktuelle alderstrinnet, jf. HR-2018-1014-A avsnitt 29. Klager fylte 18 år to måneder etter ulykken, og nemnda kan ikke se at aktsomhetsvurderingen etter § 1-1 vil falle annerledes ut enn den nemnda allerede har foretatt. Nemnda viser i denne sammenheng til Ot.prp. nr. 48 (1965–1966) s. 11 hvor departementet uttaler at:

reglene reelt sett ikke vil medføre nevneverdige lettelser i ansvaret for ungdom mellom 14 og 18 år, Dersom det gjelder mindre skader, må det antas at domstolene i alminnelighet vil finne det rimelig å ilegge fullt ansvar. ... I alminnelighet vil det vel bare komme på tale å nedsette ansvaret i tilfelle hvor det overstiger skadevolderens økonomiske evne til å erstatte skaden fullt ut, eller hvor dette i hvert fall blir urimelig byrdefullt for ham.

Særsilt for så vidt gjelder skade som skyldes utslag av kriminell aktivitet, f.eks. brukstyveri av bil, hæverk, overfall o. 1., vil departementet bemerke at det synes klart at skadevolderen i slike tilfelle som regel må holdes ansvarlig for hele skaden. Preventive grunner og alminnelige rettferdshensyn taler her for at ansvaret ikke bør nedsettes med mindre det skulle foreligge helt eksepsjonelle grunner for det

Utgangspunktet etter forarbeidene er at skadevolder ved kriminell aktivitet som i denne saken skal holdes ansvarlig for hele skaden, men at ansvaret kan nedsettes om det foreligger "helt eksepsjonelle grunner". Spørsmålet er derfor om skadens størrelse sett i forhold til skadelidtes økonomiske evne utgjør en slik eksepsjonell grunn. Skadebeløpet er stort og vesentlig større enn man normalt kan vente ved brudd på vikeplikten som det her dreier seg om. I forhold til kjøring med promille og uten førerkort er det derimot ikke upåregnelig med et betydelig skadebeløp. Klager er ung og har ingen formue. Han har derfor liten betalingsevne. Dette vil imidlertid gjelde generelt for denne aldersgruppen, hvor fremtidig betalingsevne vil avhenge av utdanning og yrkesvalg. Dette er ikke opplyst i saken, og det er derfor vanskelig for nemnda å ta stilling til om ansvaret bør begrenses. Selskapet har imidlertid tilbudt et forlik på kr 200 000. Selv om dette ikke er rettslig bindende, mener nemnda det sier noe om hva selskapet mener er et rimelig beløp i dette tilfellet. Nemnda peker også på at det tok lang tid før selskapet fremsatte regresskravet. Selv om nemnda ikke har grunnlag for å si at ansvaret må reduseres, vil den derfor anmode om at selskapet vurderer å gi samme tilbud om igjen.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Selskapet gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Elisabeth Okkenhaug (selskapsrepresentant), Hanne Sofie Nøklegaard (selskapsrepresentant), Hege Sundby (forbrukerrepresentant) og Gyrid Giæver (forbrukerrepresentant).